

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Борян Георгиев Янев

(Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в професионално направление: 2.1. Филология

докторска програма: *Български език – лексикология*

Автор: **Радослава Николаева Колева**

Тема: *„Езиковият образ на престъпността в българския и полския език“*

Научен ръководител: доц. д-р Надежда Михайлова-Сталянова

1. Общо представяне на процедурата и участника

Със заповед № РД-38-658 от 15.12.2022 г. на ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (СУ) – гр. София, съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на посочения по-горе дисертационен труд на докторант Радослава Колева към Катедрата по български език при Факултета по славянски филологии на СУ.

Представеният от докт. Колева комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ и включва всички необходими документи за процедурно провеждане на защита на дисертационен труд, а кандидатката притежава повече от минимума от наукометрични показатели във връзка с изискването за заемане на научни степени и академични длъжности в ЗРАСРБ – Хуманитарни науки, за ОНС „доктор“. Налице са и пет публикации по темата на дисертационния труд, като последната – *„Лексикални измерения на жертвата на трафик на хора в разкази (интервюта) от първо лице“* е приета за печат.

Докт. Колева е завършила през 2014 г. магистърска степен по специалност *Славистика (с профил полски и български език)* в СУ, като през същия период е била и лектор по английски език в езикова школа New Leader. След дипломирането си работи като

офис мениджър във фирма “Интер Бизнес’ 91” ЕООД, в която упражнява езиковите си компетентности в сферата на социалната работа и хуманното здраве. От 2016 г. е държавен служител в „Държавна агенция технически операции“ –гр. София. Радостина Колева е провела няколко специализации в Полша – във Варшава, Краков, Люблин, осъществени по програма Еразъм+ и с помощта на друго стипендиантско финансиране.

Много добро впечатление прави фактът, че кандидатката владее на високо ниво английския и немския език освен полския, който е изучавала. Подготовката си по немски език получава в *91 Немска езикова гимназия „Проф. Константин Гълъбов“*, както и във *Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“*.

2. Оценка на представения дисертационен труд

Радослава Колева е представила дисертационен труд на тема *„Езиковият образ на престъпността в българския и полския език“* с обем 231 нестандартни компютърни страници, композиран в увод, шест глави, заключение, приложения и библиография. Впечатляваща е библиографската осведоменост на авторката – в приложената повече от 20 страници библиография са изброени (и умело използвани в текста) над 350 източника – повечето от тях на български и полски език.

Тук е моментът да изразя задоволството си от замисъла и изпълнението на дисертационното изследване, защото безспорно е оригинално, изключително актуално и иновативно не само заради съпоставителния му характер, но и като цяло според разгледаната проблематика с подчертан когнитивен характер и през призмата на лингвокултурологията. Този факт въвежда работата на докторантката в коловоза на най-модерните тенденции в хуманитаристиката.

Дисертационното изследване представлява пречупен през призмата на лингвокултурологията и идеята за субкултурната езикова картина анализ на *„трафика на хора“* в две от неговите прояви – с цел сексуална и с цел трудова експлоатация. За база на проучването е използвана традицията в полската лингвистика, а когнитивният подход е подчинен на теорията за концептуалната метафора, предложена от Джордж Лейкоф и Марк Джонсън в изследването им *„Metaphors We Live By“*. За целите на анализа са използвани материали от медийния дискурс, отделни истории на жертви на двата вида трафик

(публикувани в YouTube, преса, специализирани телевизионни предавания и страници на фондации и социални групи) и от разговорната всекидневна реч (последните са събрани и чрез собствено анкетно проучване по предварително разработени целеви критерии). Т.е. езиковата картина на „трафика на хора“ е изследвана в три различни вида дискурс – юридически, в медийната реч и в разкази от първо лице на конкретни жертви. Изводите, направени от това изследване, кореспондират до голяма степен с тези, потърсени в метафоричните модели, което е доказателство за трайните посоки в осмислянето на изследваното престъпление у носителите на двата целеви езика в дисертационния труд.

Уводът е структуриран много добре и напълно в съответствията на жанра „дисертация“. Ясно са посочени целта, обхватът, задачите и методологията на изследването. За да допълни значимостта на изследваното явление, Радослава Колева представя законово-нормативната база, свързана с трафика на хора, не само на местно ниво, но и в европейски контекст.

Дисертационният труд има солидна теоретична база – от една страна, това е теорията за езиковата картина на света, а от друга, пряко свързана с първата, теорията за концептуалната метафора. Много умело докторант Колева премисля през моделите на когнитивната лингвистика представянето и анализирането на концептуалната метафора и конкретните ѝ прояви в представената ексцерпция. Докторантката познава отлично постулатите на полската когнитивистика (срвн. Токарски, Бартмински и пр.) и като специалист и по езика ги вмъква съвсем успешно в премислянето на проблематиката.

Богатата и всеобхватна емпирия от различни по естество източници помага за възприемането на изводите и анализите като напълно достоверни и репрезентативни. Похвална е отлично реализираната идея на дисертантката да проведе собствени анкети и да обобщи разкази на жертви от първо лице.

В композицията на работата плавно и надграждащо в последователни глави са изпълнени поставени в изследователския план цели. Съпоставянето на двете езикови картини в различните прояви на концептуализация изгражда достоверно схващането, че трафикът на хора като престъпление се осмисля с голямо сходство в образните и метафоризираните речеви практики на поляците и българите. Субективното когнитивно възприятие на престъплението и въплъщаването му в езикова материя води до поява на ясни

метафорични модели, като някои от тях имат умело доказана от авторката устойчивост – особено с оглед на употребата им в медийния език и свободния разговорен дискурс.

Дисертантката е вложила широка палитра от лингвистични компетентности при анализа на емпиричната база: примерите са поставени на нивото на системните отношения в лексиката; тематичното подчиняване на семантичен коефициент; отношения по схемата *хиперонимия : хипонимия*; семиотичната трансноминация и др.

Изводите, които Колева прави в края на всяка глава, както и в края на дисертацията, са интересни, важни и показателни. Открити са особеностите на изследваните модели и като субкултурни реалии със свои особености и специфики.

Убедено смятам, че дисертационният труд на Радослава Колева съдържа научни и приложни резултати, които представляват принос в езикознанието и по-специално – в българската лексикология и лингвокултурология. При едно бъдещо отпечатване на работата, каквото без съмнение споделям, може да се уговори по-добре уместността на представената глава втора с оглед на конкретните цели и постижения в изследването – и като подчиненост спрямо широката теоретичната база, и като необходимост от детайлно представяне на информацията. Препоръчвам и прецизиране на работата според пунктуационната норма на съвременния български език.

3. Оценка за публикациите и автореферата

Реално осъществените четири публикации по темата на докторския труд (петата е приета за печат, но все още неотпечатана) са в специализирани филологически издания, ориентирани към млади учени и докторанти. Надявам се Р. Колева съвсем скоро да ни даде знак, че желае разработките ѝ да бъдат забелязани и извън пределите на страната, най-малко в издания в Полша.

Представеният автореферат е направен според изискванията и отразява добросъвестно, правдоподобно и в пълнота съдържанието на докторския труд, както и основните резултати, постигнати в дисертацията.

Радослава Колева притежава необходимите теоретични знания и професионални умения за самостоятелно провеждане на научно изследване, което, мисля, в немалка степен

се дължи и на умелото научно ръководство, което е имала, в лицето на доц. Надежда Сталянова.

4. Заключение

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ.

Представените материали и дисертационни резултати съответстват на изискванията за заемане на образователната и научната степен „доктор“.

Дисертационният труд показва, че Радослава Колева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на българската лексикология, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Радослава Николаева Колева в ПН 2.1. Филология (Български език - лексикология).

Рецензент: .....

/доц. д-р Борян Янев/

18.03.2023 г.

гр. Пловдив